

Avdelningen för juridik
Daniel Ekwall
daniel.ekwall@skl.se

Innehåll

Domar	1
Direktupphandling och de allmänna principerna.....	1
En nämnd kan vara en egen upphandlande myndighet.....	3
Vad kan avropas från ett ramavtal?	5
Ingen avtalsspärr när det inte behövdes	6
Inte fel med fusion under upphandlingen	7
Upphandling och inte bidrag när bolag förväntades utföra tjänst.....	8
Hemligt eller inte? Företagsbeskrivning, referenser och priser.....	9
Lagen om e-fakturering	10
Handledning om krav på e-handel vid upphandlingar.....	11
Kommande kurser.....	11
Grundkurs i LOU	11
Praktiskt införande av PEPPOL och systemstrategier	11
Svehandel och PEPPOL.....	11

Domar

Direktupphandling och de allmänna principerna

Högsta förvaltningsdomstolens dom den 19 oktober 2018 i mål nr 3830-17

Ett kommunalt bolag genomförde en direktupphandling av ett el-drivet hyllsystem för pärmförvaring samt ritlådor. Upphandlingen annonserades trots att det rörde sig om en direktupphandling. I förfrågningsunderlaget angavs bland annat att anbuderna skulle utvärderas utifrån en avvägning av pris och kvalitet, ”det vill säga vilka som bäst anses uppfylla [det kommunala bolagets] behov, och som samtidigt är det mest ekonomiskt fördelaktiga”. Sex anbud kom in och en av anbudsgivarna tilldelades kontrakt.

En av anbudsgivarna som inte fick kontrakt, här efter sökandebolaget, begärde överprövning och hävdade att förfrågningsunderlagets beskrivning av hur utvärderingen skulle gå till var alltför svepande eftersom den inte angav viktning av pris och funktion.

Både förvaltningsrätten och kammarrätten biföll sökandebolagets talan och beslutade att upphandlingen skulle göras om. Kammarrättens huvudsakliga motivering var att de allmänna principerna för upphandling även gäller för direktupphandlingar samt att förfrågningsunderlagets skrivning om hur utvärderingen skulle gå till brast vad gällde öppenhet och likabehandling.

Det kommunala bolaget överklagade till HFD, som anförde följande i sin dom.

Målet gällde vilka regler som är tillämpliga vid överprövning av en direktupphandling samt vilken innebörd de allmänna principerna för upphandling har vid en sådan överprövning. 2007 års LUF (ÄLUF) var tillämplig i målet. Enligt denna lag gäller de allmänna principerna om bland annat likabehandling och öppenhet även för direktupphandlingar.

Direktupphandling innebär att upphandlingen görs utan krav på anbud i viss form (2 kap. 26 § ÄLUF). För direktupphandlingar finns inga särskilda förfaranderegler alls utan det står den upphandlande myndigheten fritt att själv organisera förfarandet på det sätt som är lämpligt för myndigheten, men med iakttagande av de allmänna principerna.

En direktupphandling kan i sin enklaste form bestå av att myndigheten tar kontakt med endast en leverantör och omedelbart kommer överens med denne om leverans. Därmed är avtal slutet och förfarandet avslutat. Myndigheten är dock oförhindrad att direktupphandla på något annat sätt, till exempel genom ett tillvägagångssätt som företer likheter med de detaljreglerade förfarandena, innefattande förfrågningsunderlag, anbudslämnande, tilldelningsbeslut med mera.

Det förhållandet att myndigheten kan välja att låta sig inspireras av de detaljerade och direktivstyrda reglerna medför dock inte att de reglerna blir tillämpliga vid en eventuell domstolsprövning. Det är fortfarande endast bestämmelserna som reglerar under vilka förutsättningar det är tillåtet att direktupphandla samt de allmänna principerna i 1 kap. 24 § som utgör den rättsliga ramen för upphandlingens utformning och som därmed kan ligga till grund för en överprövning i domstol.

De allmänna principerna i 1 kap. 24 § är hämtade från unionsrätten. Deras innebörd bestäms därmed av EU-domstolens praxis. Detta gäller oavsett om den upphandling som det är fråga om i sig faller innanför eller utanför unionsrättens tillämpningsområde. En annan sak är att relevansen och den faktiska innebörden av de olika principerna naturligen varierar med hänsyn till varje enskilt upphandlingsärendes karaktär och föremål. Även värdet på upphandlingen är av betydelse för vilka krav som principerna ställer.

Exempelvis kan de allmänna principerna i vissa fall, med hänsyn till exempel upphandlingens storlek, i sig ställa krav på att någon form av konkurrensutsättning sker även vid en direktupphandling. Avsaknaden av en detaljreglering gör dock att den upphandlande myndigheten även i dessa fall har stor handlingsfrihet när det gäller på vilket sätt detta ska göras.

Om en myndighet inom ramen för en direktupphandling väljer att vända sig till flera tänkbara anbudsgivare genom till exempel annonsering får vidare de allmänna principerna större praktisk betydelse än de har vid en upphandling där kontakt tas med endast en leverantör. Vid en annonsering måste myndigheten se till att underlagen är tillräckligt tydliga och att alla anbudsgivare ges samma förutsättningar. Inte heller i dessa fall kan dock kraven ställas lika högt som när det gäller de detaljreglerade förfarandena.

När det gällde den i målet aktuella upphandlingen konstaterade HFD följande. De utvärderingskriterier som använts var i och för sig allmänt hållna och gav det kommunala bolaget ett betydande handlingsutrymme vid prövningen av inkomna anbud. Med hänsyn till att det var fråga om en direktupphandling och att förfrågningsunderlaget inte var utformat så att det öppnade för godtyckliga eller osakliga bedömningar hade sökandebolaget dock inte visat att underlaget utformats i strid med de allmänna principerna för upphandling. Ansökan om överprövning avslogs därför.

Kommentar: Domen klargör att den upphandlande myndighetens underlag måste vara "tillräckligt tydliga" vid direktupphandlingar som annonseras, men att kraven inte ställs lika högt som när det gäller de detaljreglerade förfarandena. Att annonsera en direktupphandling innebär alltså i viss mån en ökad risk för överprövning och ingripandeåtgärd från domstolarna jämfört med att inte annonsera. Givetvis kan det också finnas fördelar med att annonsera, kanske främst i form av ökad konkurrens.

En nämnd kan vara en egen upphandlande myndighet

Högsta förvaltningsdomstolens dom den 20 november 2018 i mål nr 122-18

En kommun direktupphandlade en bullerskyddsskärm genom sin fastighetsnämnd. Konkurrensverket ansökte om att kommunen skulle betala en upphandlingsskadeavgift på 100 000 kr, med motiveringen att det rörde sig om en otillåten direktupphandling. Förvaltningsrätten biföll ansökningen delvis, och beslutade att avgiften skulle fastställas till 90 000 kr. Anledningen till det lägre beloppet var att domstolen ansåg att en annan otillåten direktupphandling, som gjorts av kommunens idrottsnämnd vid ett tidigare tillfälle, inte skulle beaktas vid fastställande av beloppet. Konkurrensverket ansåg att den tidigare direktupphandlingen skulle beaktas. Verket överklagade till kammarrätten, som instämde i underinstansens bedömning.

Konkurrensverket överklagade till HFD, och vidhöll att idrottsnämndens otillåtna direktupphandling skulle beaktas så att avgiften skulle bestämmas till 100 000 kr.

Kommunen ansåg att överklagandet skulle avslås, och anförde att fastighetsnämnden var en egen upphandlande myndighet, varför idrottsnämndens otillåtna direktupphandling inte skulle beaktas.

HFD konstaterade att frågan i målet var om det vid bedömningen av storleken på den upphandlingsskadeavgift som ska betalas på grund av att en kommunal nämnd har genomfört en otillåten direktupphandling är en försvårande omständighet att en annan nämnd i samma kommun tidigare har gjort sig skyldig till en sådan överträdelse.

HFD anförde därefter bland annat följande. Av 17 kap. 5 § ÄLOU, som var tillämplig i målet, och dess förarbeten framgår att storleken på upphandlingsskadeavgiften ska bestämmas med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och att upprepade överträdelser av den upphandlande myndigheten bör ses som en försvårande omständighet. Om idrottsnämnden och fastighetsnämnden skulle anses vara delar av samma upphandlande myndighet, det vill säga kommunen, fanns därför grund för att beakta idrottsnämndens tidigare överträdelse när avgiften för fastighetsnämndens överträdelse bestäms.

Myndighetsstrukturen varierar mellan medlemsstaterna i EU, och det finns inte något enhetligt myndighetsbegrepp inom unionen. Detta talar för att frågan om en viss del av den offentliga sektorn ska anses utgöra en enda eller flera upphandlande myndigheter som utgångspunkt är något som får avgöras av den nationella rätten. Medlemsstaterna kan dock inte anses ha total frihet i frågan.

Med upphandlande myndighet avses enligt 2 kap. 19 § ÄLOU statliga och kommunala myndigheter. Normalt anses att kommunala nämnder är egna förvaltningsmyndigheter. Det bör därför kunna accepteras att en kommun betraktar varje nämnd som en egen upphandlande myndighet, så länge detta inte sker på ett sätt som kommer i konflikt med upphandlingsdirektivets syften. Att en kommunal nämnd behandlas som en egen upphandlande myndighet får när det gäller tillämpningen av upphandlingsdirektivet betydelse framför allt vid den så kallade tröskelvärdesberäkningen, som är avgörande för om upphandlingen över huvud taget omfattas av direktivet. Konsekvensen av att varje enskild nämnd, och inte kommunen som sådan, betraktas som en upphandlande myndighet vid beräkningen är att fler upphandlingar kan komma att falla utanför direktivets tillämpningsområde. För att inte undergräva direktivets effektiva verkan bör ett krav för att en kommunal nämnd ska godtas som egen upphandlande myndighet vara att nämnden genomför sina upphandlingar självständigt.

I det aktuella fallet framgick att kommunen i sina regler för ekonomisk förvaltning betraktade varje nämnd som en egen upphandlande myndighet med ansvar för att dess upphandlingar skedde i enlighet med gällande regelverk. Fastighetsnämnden hade vidare en egen förvaltning och budget. Mot denna bakgrund skulle fastighetsnämnden anses vara en egen upphandlande myndighet. Idrottsnämndens otillåtna direktupphandling skulle därför inte beaktas vid fastställande av avgiften.

Konkurrensverkets överklagande avslogs därför, och underinstansernas avgift på 90 000 kr kvarstod.

Kommentar: Fallet kan få betydelse vid bedömningen av rätten att direktupphandla. Om nämnderna genomför sina upphandlingar självständigt behöver de inte, när de tar ställning till om det är möjligt att direktupphandla, beakta direktupphandlingar av samma slag som har gjorts av andra nämnder inom kommunen, landstinget eller regionen (se 19 kap. 8 § tredje stycket i 2016 års LOU).

Vad kan avropas från ett ramavtal?

Kammarrätten i Göteborgs dom den 2 oktober 2018 i mål nr 687-18

Ett kommunalt bostadsbolag upphandlade fönsterbyten och fönsterrenovering för två fastigheter, och ingick avtal med en av anbudsgivarna (nedan nämnd sökandebolaget).

Ett drygt halvår senare valde det kommunala bostadsbolaget att häva avtalet. Motiveringen var bland annat att en av sökandebolagets underleverantörer inte betalat skatt och sociala avgifter i tillräcklig omfattning samt inte hållit tidsplanen för uppdraget.

Det kommunala bostadsbolaget ingick sedan två andra avtal. Det första avtalet gällde köp av fönsterbyten från Leverantör A (fönsteravtalet). Bostadsbolaget menade att detta avtal ingåtts med stöd av HBV:s ramavtal, där bostadsbolaget var avropsberättigat. Det andra avtalet gällde köp av fönstermålning och renovering från Leverantör B (måleriavtalet). Bostadsbolaget menade att detta avtal ingåtts med stöd av bostadsbolagets eget ramavtal.

Sökandebolaget begärde ogiltigförklaring av båda fönsteravtalet och måleriavtalet och hävdade att de utgjorde otillåtna direktupphandlingar utan stöd i ramavtalen.

I det följande behandlar referatet endast frågan om fönsteravtalet.

När det gällde detta avtal anförde sökandebolaget att en del av avtalet avsåg montering av 83 fönster. Dessa fönster skulle inte levereras av Leverantör A, utan bostadsbolaget skulle själv tillhandahålla fönstren. Sökandebolaget menade att detta stred mot ramavtalet, som enligt sökandebolaget omfattade montering i kombination med leverans av fönster, och alltså inte enbart montering.

Därtill menade sökandebolaget att 55 av de fönster som bostadsbolaget beställt var så kallade kulturfönster samt att avtalet innehöll en option om köp av skyltfönster. Enligt sökandebolaget omfattades dessa fönstertyper inte av ramavtalet, varför avtalet var ogiltigt även av detta skäl.

Bostadsbolaget motsatte sig ansökan. Utöver att avtalet hade stöd i HBV:s ramavtal anförde bostadsbolaget att monteringen av de 83 fönstren hade avbeställts eftersom fönstren var för stora.

Förvaltningsrätten beslutade att ogiltigförklara avtalet. Enligt domstolen omfattade ramavtalet montering i kombination med leverans av fönster, och eftersom bostadsbolaget köpt montering utan tillhörande leverans menade förvaltningsrätten att avropet saknade stöd i ramavtalet.

Bostadsbolaget överklagade domen.

Kammarrätten inledde med att hantera frågan om bostadsbolagets köp av montering utan leverans. I målet var utrett att bostadsbolaget avbeställt denna montering på grund av att fönstren visade sig vara för stora. Denna avbeställning gjordes innan arbetet med att montera fönstren hade påbörjats. Yrkandet om ogiltigförklaring fick därför anses ha förfallit i denna del, konstaterade kammarrätten.

Förvaltningsrätten hade inte prövat frågan om det var tillåtet att så kallade kulturfönster samt en option på skyltfönster ingick i avropet. Kammarrätten ansåg ändå att den, trots att den var andra instans i målet, kunde pröva grunden. I denna del konstaterade domstolen följande. Det ligger i sakens natur att det vid ramavtalsupphandlingar med ett stort antal avropsberättigade inte kan förutses exakt vilket behov som kommer att uppstå hos de potentiella avtalsparterna. För att ett ramavtal ska uppfylla sitt syfte måste det i normalfallet finnas en möjlighet att beställa andra varor än de som uttryckligen anges i leverantörens prislista.

I ramavtalet fanns vidare följande skrivning om ersättningsform vid avrop enligt rangordning:

Fast pris per styck enligt prisbilaga i anbud

Fast pris vid avrop upp till 300 fönster/fönsterdörrar med leverans inklusive montage

Löpande räkning upp till 300 fönster/fönsterdörrar med leverans inklusive montage

Enligt kammarrätten medgav ramavtalets formulering avrop av andra fönster än de som fanns i prislistan, så länge beställningen inte översteg 300 fönster/fönsterdörrar.

Fönsteravtalet skulle därför inte ogiltigförklaras, och sökandebolagets ansökan om detta avslogs.

Domen är överklagad till HFD, som den 6 december 2018 ännu inte fattat beslut om prövningstillstånd.

Ingen avtalsspärr när det inte behövdes

Kammarrätten i Jönköpings domar den 31 juli 2018 i mål nr 2153-2154-18

En region genomförde en upphandling av dentalt förbrukningsmaterial. Bolag A och B ansökte om överprövning. Regionen yrkade i förvaltningsrätten att den förlängda avtalsspärren skulle upphöra avseende vissa produktgrupper. Förvaltningsrätten avslog yrkandet. Regionen överklagade till kammarrätten gällande tre av

produktgrupperna, och menade alltså att avtalsspärren skulle upphävas för dessa. Regionens argument är inte nedskrivna i domarna.

Kammarrätten anförde bland annat följande. Med hänsyn till intresset av att kunna ingå avtal i de delar som inte omfattas av en överprövning framstår det varken som rimligt eller proportionerligt att en förlängd avtalsspärr med automatik ska gälla hela upphandlingen om ansökan om överprövning endast rör en del av upphandlingen. En förutsättning för detta är emellertid att upphandlingen på ett naturligt sätt kan delas in i avgränsade delar.

Av utredningen framgick att upphandlingen var uppdelad i olika produktgrupper, att utvärdering skulle ske separat för varje produktgrupp och att en leverantör skulle antas för varje produktgrupp. Ansökningarna om överprövning från Bolag A och B gällde andra produktgrupper än de som regionen menade att avtalsspärren borde upphävas för. Det fanns inget ytterligare mål hos förvaltningsrätten avseende upphandlingen och fristen för att komma in med en ansökan om överprövning hade löpt ut. Mot denna bakgrund ansåg kammarrätten att avtalsspärren för de tre produktgrupperna skulle upphävas.

Domen har fått laga kraft.

Kommentar: Fallet ligger i linje med Kammarrätten i Stockholms dom den 6 mars 2013 i mål nr 8953-12. I det målet ansåg kammarrätten dock att någon avtalsspärr inte gällde för vissa delar av upphandlingen, varför kammarrätten avvisade yrkandet om att avtalsspärren skulle upphävas i dessa delar. I andra delar, där avtalsspärren ansågs gälla vid prövningen i kammarrätten, biföll kammarrätten yrkandet att avtalsspärren skulle upphävas.

Inte fel med fusion under upphandlingen

Kammarrätten i Stockholms dom den 17 september 2018 i mål nr 5090-18

En kommun upphandlade måltidsförsörjning till skolor och förskolor. Bolag A tilldelades kontrakt på vissa anbudsområden. Bolag A hade lämnat anbud i upphandlingen, men hade under upphandlingsförfarandet absorberats av sitt moderbolag genom fusion. Bolag A hade upplösts och dess tillgångar och skulder hade övergått till moderbolaget. Bolag B, som också deltog i upphandlingen, ansökte om överprövning och menade att Bolag A:s anbud skulle förkastas, bland annat eftersom kommunen hade tillåtit ett partsbyte i strid med 17 kap. 13 § LOU. Kommunen motsatte sig ansökan.

Förvaltningsrätten ansåg att partsbytet inte kunde anses medföra någon väsentlig ändring enligt LOU, och därför var tillåtet. Ansökan avslogs.

Bolag B överklagade till kammarrätten, som anförde bland annat följande. Målet gällde frågan om det är möjligt att utvärdera ett anbud från ett helägt dotterbolag som,

efter att anbudet getts in men före tilldelningsbeslutet, fusionerats med sitt moderbolag. Enligt 17 kap. 13 § LOU får ett kontrakt eller ett ramavtal ändras genom att en leverantör byts ut mot en annan leverantör utan en ny upphandling om den nya leverantören helt eller delvis inträder i den ursprungliga leverantörens ställe till följd av företagsomstruktureringar, inklusive till exempel sammanslagningar.

Bestämmelsen medger alltså leverantörsbyte under vissa förutsättningar under pågående kontraktstid. Någon motsvarande regel för det fall ett leverantörsbyte sker under ett pågående upphandlingsförfarande finns inte. Några bärande skäl för att regeln inte skulle kunna tillämpas även då kunde dock kammarrätten inte se.

Kammarrätten kom därför till slutsatsen att det är möjligt att utvärdera ett anbud från ett helägt dotterbolag som, efter att anbudet getts in men före tilldelningsbeslutet, fusionerats med sitt moderbolag på det sätt som var fallet i målet. Överklagandet avslogs därför.

Domen har fått laga kraft.

Upphandling och inte bidrag när bolag förväntades utföra tjänst

Kammarrätten i Göteborgs beslut den 9 oktober 2018 i mål nr 295-18

Kommunfullmäktige i en kommun beslutade att betala ett ekonomiskt tillskott till ett bolag som ägdes till 49 procent av kommunen. Tillskottet gjordes dels i form av ett aktieägartillskott om maximalt 1 470 000 kr och dels i form av ett driftsstöd om 3 000 000 kr per år under 2016-2020.

Tre leverantörer ansökte om överprövning till förvaltningsrätten. Leverantörerna menade att kommunens beslut innebar att den upphandlade tjänster, som bland annat bestod i att bolaget skulle arbeta med utveckling av kommunens och regionens attraktionskraft, marknadsföring samt att stödja olika lokala evenemang. Leverantörerna menade att upphandlingen skulle göras om eftersom den inte utförts enligt ÄLOU.

Kommunen motsatte sig ansökan och menade att det handlade om ett driftsbidrag utan krav på att bolaget skulle utföra särskilda tjänster åt kommunen.

Förvaltningsrätten avvisade ansökan eftersom den bedömde att det utbetalade driftstödet om 3 000 000 kr per år inte var kopplat till någon särskild tjänst som skulle tillhandahållas åt kommunen, och att det därmed inte fanns något upphandlingskontrakt som gick att angripa genom en ansökan om överprövning enligt ÄLOU.

Bolagen överklagade till kammarrätten, som anförde bland annat följande i sin dom.

Gränsdragningen mellan en upphandlingssituation och en bidragssituation är inte alltid helt klar. Rena gåvor eller bidrag, utan krav på motprestation, omfattas normalt inte av upphandlingsskyldighet. Ett typiskt exempel på bidragsfinansierad enskild

verksamhet kan till exempel vara en fristående idrottsförening som driver en sporthall där föreningen också själv utövar sin verksamhet.

Flera omständigheter i målet talade för att kommunens ekonomiska tillskott till bolaget inte var ett rent bidrag. Kommunen hade redan genom sitt ägande i bolaget ett intresse av att detta tillgodosåg behov som kommunen hade. Kommunen var huvudsaklig initiativtagare till bolagets tillkomst. Enligt aktieägaravtalet skulle bolaget bland annat marknadsföra regionen och driva en kongressanläggning. Vad som framgick i aktieägaravtalet var tillräckligt för att särskilja den tjänst som bolaget förväntades erbjuda. Att kommunen betalade ett årligt driftbidrag till bolaget innebar i sig att bolaget fick ersättning för tjänsten från kommunen. Det förhållandet att det inte fanns några formella sanktionsmöjligheter för kommunen för det fall bolaget inte skulle utföra tjänsterna innebar inte i sig att det var fråga om en bidragssituation.

Beslutet om ekonomiskt tillskott till bolagets verksamhet innebar att kommunen ingått ett offentligt upphandlingskontrakt som borde ha annonserats enligt ÄLOU. Ett kontakt som ingåtts utan föregående annonsering kan begäras ogiltigförklarat. Frågan om sökandebolagen, som framställt yrkande om ogiltigförklaring i kammarrätten, gjort sin ansökan i tid och frågan om vad denna ansökan skulle leda till borde i första hand prövas av förvaltningsrätten. Målet återförvisades därför dit.

Beslutet är överklagat till HFD, som den 7 december 2018 ännu inte meddelat beslut i frågan om prövningstillstånd.

Hemligt eller inte? Företagsbeskrivning, referenser och priser

Kammarrätten i Stockholms dom den 15 oktober 2018 i mål nr 7226-18

En kommun upphandlade flyttjänster. Det vinnande anbudet begärdes ut av anbudsgivaren på andraplats. Kommunen lämnade ut anbudet med undantag för följande bilagor.

- Information om leverantören, kortfattad beskrivning av företaget
- Erfarenhet och referenser
- Prisbilaga
- Optioner

Kommunens sekretessmotivering baserades på 31 kap. 16 § OSL. Den vinnande anbudsgivaren hade begärt sekretess för de aktuella uppgifterna med hänvisning till att offentliggörande av uppgifterna skulle medföra att konkurrenter fick kännedom om affärshemligheter, vilket kunde innebära skada för anbudsgivaren. Särskilt poängterades att det fanns en risk för uppvaktning av bolagets befintliga kunder och plagiering av dess prissättningsmodeller. Kommunen saknade skäl att ifrågasätta sekretessbegäran, och noterade vidare att den som begärt ut uppgifterna själv hade begärt sekretess för motsvarande handlingar.

Bolaget som begärt ut handlingarna överklagade till kammarrätten, som anförde bland annat följande om respektive bilaga.

- Information om leverantören, kortfattad beskrivning av företaget

I bilagan fanns uppgifter om kunder som skulle sekretessbeläggas med hänvisning till HFD 2016 ref. 17. Beskrivningen av företaget var dock allmän hållen, och det hade inte framkommit särskild anledning att anta att den vinnande anbudsgivaren skulle lida skada om den lämnades ut, varför den lämnades ut.

- Erfarenhet och referenser

Eftersom vissa uppgifter i bilagan rörde anbudsgivarens kunder lämnades de inte ut, med hänvisning till samma rättsfall som ovan. Övriga uppgifter i bilagan kunde dock lämnas ut.

- Prisbilaga

Kammarrätten hänvisade till RÅ 2007 not. 154, och bedömde att ett offentliggörande av prisuppgifter i bilagan skulle ge information om anbudsgivarens prissättningsmodell samt att detta skulle kunna utnyttjas av konkurrenter. Det fanns därför särskild anledning att anta att anbudsgivaren skulle lida skada av ett offentliggörande, ansåg domstolen, som inte lämnade ut uppgifterna. Vissa andra uppgifter i bilagan lämnades dock ut.

- Optioner

Även i denna bilaga innehåll anbudet prisuppgifter som inte skulle lämnas ut av samma skäl som ovan. Övriga uppgifter i bilagan var allmänt hållna, och därför skulle de lämnas ut.

Domen har fått laga kraft.

Kommentar: Rättsfallet innebär en tillämpning av domarna i HFD 2016 ref. 17, som innehåller ett slags manual för bedömning av sekretess för uppgifter om företaget, kunder och personal, samt RÅ 2007 not. 154, som gäller sekretess för priser. Kammarrätten ansåg, precis som varit fallet i andra kammarrättsdomar om upphandlingssekretess, att allmänt hållna uppgifter om företaget inte kunde sekretessbeläggas.

Lagen om e-fakturering

Med anledning av den nya lagen om e-fakturering till följd av offentlig upphandling har SKL sammanställt information om detta på [webbplatsen](#).

SKL och Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har i samverkan tagit fram en mall som kan användas vid utskick till leverantörer, på näringslivsträffar och webbplatser med mera. Den finns på samma länk som ovan och på www.digg.se.

Handledning om krav på e-handel vid upphandlingar

SFTI, DIGG, ESV, SKL och Upphandlingsmyndigheten har tillsammans tagit fram en uppdaterad handledning som om krav på e-handel vid upphandling av varor och tjänster. SKL Kommentus och Kammarkollegiet har också deltagit i uppdateringsarbetet. Handledningen och bilagor för olika inköpsprocesser finns på www.sfti.se. För frågor hänvisas till Kerstin Wiss Holmdahl, kerstin.wiss.holmdahl@skl.se.

Kommande kurser

Grundkurs i LOU

Tid: 14-16 maj 2019

Plats: Högberga, Lidingö

Anmälan kommer att kunna göras på SKL:s webbplats från tidig vår 2019.

Praktiskt införande av PEPPOL och systemstrategier

Tid: 22 januari 2019

Plats: Saturnus Konferens, Hornsgatan 15, Stockholm

Anmälan: www.sfti.se

Svehandel och PEPPOL

Tid: 6 februari 2019

Plats: Saturnus Konferens, Hornsgatan 15, Stockholm

Anmälan: www.sfti.se

Mer information om SKL:s kurser och möjlighet till anmälan finns på SKL:s webbplats:

<https://skl.se/ekonomijuridikstatistik/juridik/kurserochkonferenserjuridik.2090.html>